

Digitális televíziós workshop az ESOF 2008 keretében

Így hivatkozzon erre a cikkre:

Székely Levente, Urbán Ágnes. „Digitális televíziós workshop az ESOF 2008 keretében”.

Információs Társadalom VIII, 4. szám (2008): 132–135.

<https://dx.doi.org/10.22503/inftars.VIII.2008.4.15>

A folyóiratban közölt művek

a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 4.0

Nemzetközi Licenc feltételeinek megfelelően használhatók.

Székely Levente – Urbán Ágnes

Digitális televíziós workshop az ESOF 2008 keretében

Ez év júliusában Barcelona adott otthont a nagyszabású ESOF 2008 (*The EuroScience Open Forum*) találkozónak, ahol többek között a digitális televíziózásról is hallhattak az érdeklődők.

Az ESOF kétévente jelent találkozóhelyet Európa tudósai számára, akik számos tudományterületről verbuválódnak, hogy megosszák egymással kutatási eredményeiket, elősegítve ezzel az egyetemes és különösen az európai tudományos élet fejlődését. A cél valóban nemes, és a megvalósítás sem lebecsülendő, hiszen az idén július 18. és 22. között megrendezett konferencián tengernyi programból választhattak a jelenlevők. Ezek egyike volt a COST 298 (*Participation in the Broadband Society*) páneurópai kutatási program által koordinált, digitális televíziózással foglalkozó workshop, amelyen Magyarország több résztvevővel is képviseltette magát. A COST (*European Cooperation in the field of Scientific and Technical Research*) különböző tudományterületeken indít programokat, amelyek elsősorban a kutatói hálózatok kiépülését, a tudás áramlását kívánják elősegíteni, ezek sorában a négy éven át futó COST 298 program a széles sávú kommunikáció és az információs technológiák terjedésének trendjeit, következményeit vizsgálja.

A workshop célja az volt, hogy a digitális televíziózást több irányból, az üzleti szereplők, a fogyasztók és a közpolitika oldaláról vizsgálva áttekintést adjon a technológia terjedésének európai tapasztalatairól. A kezdő előadást a workshop vezetőjétől és szervezőjétől, a COST 298 program elnökétől, Bartolomeo Sapiótól hallhattuk, aki röviden bemutatta a program felépítését, vázolta a technológia, a felhasználók és a környezet viszonylatában felmerülő feladatokat, majd egy másik prezentáció keretében megadta az esemény alaphangját a digitális televíziózás rejtelseibe bevezető előadásával.

Miben különbözik a digitális televíziózás a hagyományostól azonkívül, hogy a jel digitális formában érkezik a háztartásokba? (Az igazi digitális televízió persze az volna, ha nem lenne közbeiktatva az ún. set-top-box, amely az analóg tévék esetében a digitális jelek átalakításával teszi lehetővé a vételt.) A felhasználó oldaláról közelítve a digitális technológia elsősorban minőségben jelent látványos javulást az analóg megoldásokhoz képest (amit e sorok írója tapasztalatból nem tud megerősíteni). Több csatorna vételére nyílik lehetőség, gazdagabb audio- és videoszolgáltatások érhetők el, és nem utolsósorban lehetőség adódik különféle interaktív szolgáltatások igénybevételeire (pl. *online bankolás, böngészés, vásárlás*). A fogyasztói szokások átalakulását és új üzleti modellek megjelenését tekintve egyaránt új távlatokat nyithat, ha új alkalmazások jelennek meg egy televíziós platformon. Egy másik, szlovén és olasz kutatók közös projektjét összefoglaló előadásában, ami ugyanezen a workshopon hangzott el később, Sapio a digitális televíziózás kormányzati szolgáltatásaival (*T-government*) foglalkozott, felvil-

lantva a közeljövőt, amikor kényelmesen, a karosszékből lehet majd ügyeket intézni sorban állás nélkül.

Urbán Ágnes, a Budapesti Corvinus Egyetem adjunktusa összefoglalta a digitális átállás eddigi európai tapasztalatait, kiemelve a technológiaváltásban élen járó országokban megfigyelhető különbségeket. Azokat az országokat és digitális televíziózásuk működési modelljét, ahol már lezajlott a digitális átállás, összehasonlította azokkal, ahol ez még folyamatban van, és rávilágított, hogy a működőképes modellek önmagukban nem másolhatók, nincs „egyetlen legjobb út” (*one best way*). Az átállás sikerét befolyásolják az ország jellemzői, a televíziós piac felépítése és az átálláskor jellemző technológiai adottságok. Néhány évvel ezelőtt például nem volt kérdés, hogy milyen tömörítési szabványt érdemes választani, a most átálló országokban azonban komoly dilemmát jelent a döntéshozók számára, hogy a régebbi, kiforrottabb MPEG-2 vagy az újabb MPEG-4 szabvány bevezetése mellett döntsenek-e. Az üzleti modellek országonként különbözők: míg például az Egyesült Királyságban csak ingyenes, Hollandiában csak fizetős csomagokat kínálnak.

Habár a DTT (*Digital Terrestrial Television*) korszerű technológiának számít, máris számos kihívás éri például az IPTV (*Internet Protocol Television*) vagy a kábeles szolgáltatások oldaláról. A DTT egyik legjelentősebb versenyhátránya, hogy nincs olyan exkluzív tartalom, amely csak ezen a platformon jelenne meg. Tovább gyengíti a DTT kilátásait, hogy az üzleti modellek sem egységesek. Ami mégis pozitívan befolyásolhatja a terjedését, az egyrészt a jelenleg még alig működő interaktív szolgáltatásokban rejtőzhet, másrészt a nagyfelbontású televíziós képek sugárzása (*High-Definition Television, HDTV*) révén elérhető minőségjavulás győzhet meg sokakat, hogy álljanak át a digitális televíziós szolgáltatásokra.

A magyar „kontingenst” erősítette a BME-ITTK két munkatársa, Csótó Mihály és Kollányi Bence, akik előadásukban a Magyarországon is hamarosan esedékes digitális átállás társadalmi vetületeivel foglalkoztak. Mondanivalójukat az innovációk terjedésére kidolgozott rogersi S-görbe elemzéséből kiindulva fejtették ki, amely a különféle infokommunikációs eszközök (pl. telefon, televízió, internet stb.) elterjedésének leírására is alkalmas, és lehetőséget ad a terjedési sebességek összehasonlítására. A problémákat az okozza, hogy az új eszközök egyre gyorsabban terjednek el, miközben nem biztos, hogy a társadalom egésze készen áll a fogadásukra, ráadásul a lemaradó csoportok nem jellemezhetők pusztán szociodemográfiai alapmutatókkal, lemaradásukban nagy szerepük van az attitűdöknek is. Ebből adódóan nehéz egyféle receptet kínálni, az egyes csoportokat különbözőképpen lehet és kell megszólítani.

A magyarországi helyzetet bemutatva a digitális tévé- és rádióműsorok földfelszíni sugárzására kiírt tender kapcsán az előadók kitértek a politikai döntéshozók felelősségére is. Mint ismeretes, a Magyar Országgyűlés ad hoc bizottsága az első körben érvénytelenítette a pályázat eredményét, a Nemzeti Hírközlési Hatóság megismételt pályázati értékelését azonban később mégis elfogadta a politikai vezetés. Az előadás legfontosabb üzenete az volt, hogy az analóg adás beszüntetése igen heterogén társadalmi csoportokat érint, így nagy felelősség hárul a törvényhozásra, amelynek fontos szerepet kellene betöltenie a kifinomult információszolgáltatási lehetőségek megteremtésében.

Emiliano Trerè, az udinei egyetem PhD hallgatója az olaszországi egyetemi Net Tv-vel kapcsolatos tapasztalatokról számolt be. A gyorsan fejlődő technológiának kö-

szönhetően egyre újabb fogalmakkal találkozhatunk, fontos tehát megjegyezni, hogy a Net Tv nem azonos az IPTV-vel. Míg az utóbbi az internetes (IP-alapú) technológiával terjesztett televízióadás, addig a Net Tv horizontális kezdeményezés, amely a felhasználók részvételére és az általuk létrehozott tartalmakra épít.

Olaszországban 2003-ban kezdtek megalakulni az egyetemi Net Tv-állomások, és mára már szép számmal képviseltetik magukat (*UnivertyTV, AltraTV, Extracampus, uniMedia, UniversoTV, Webz.it, Campus Network*). Helyzetüket és lehetséges jövőjüket komplex, kvalitatív és kvantitatív eljárásokat ötvöző módszerrel vizsgálták, arra a kérdésre keresve a választ, hogy ezek a próbálkozások lehetnek-e olyan sikeresek, hogy országos méretűvé váljanak. A kutatás eredményei arra engednek következtetni, hogy amennyiben hálózatosodás révén sikerül úrrá lenniük a finanszírozási és szervezeti problémákon, ez a lehetőség fennáll, ellenkező esetben azonban csupán laboratóriumi kísérletek maradnak.

Nyíró Nóra, a Budapesti Corvinus Egyetem PhD hallgatója az internethasználattal és a televíziónézéssel eltöltött idő kapcsolatát vizsgálta. Sokakat foglalkoztató kérdés, hogy az internetpenetráció növekedése vajon milyen hatással van a tévézésre, oka-e az internet megnövekedett szerepe a tévézéssel eltöltött idő csökkenésének? Vajon a nemzetközi tapasztalatokhoz hasonlóan megfelelően Magyarországon is mind jobban elválik-e egymástól az „internetes” és a „televíziós” társadalom, kannibalizálja-e a televíziót az internet? Ezeket a kérdéseket a közönségek és a technológiák harcaként is fel lehet fogni, szembeállítva egymással az *online* és az *offline* közönséget, illetve a televíziót és az internetet.

Az előadó a közvetített tartalom alapján kétféle televíziózást és kétféle online fogyasztást különböztetett meg. A televízió megőrzi szerepét abban az esetben, ha a közönség erős bevonódását biztosító és nagy képernyőt igénylő tartalmakról van szó (ilyenek például a filmek); ezt kiegészítheti az internet, ha valamilyen extra információra van szükség (például a futballmeccsek közvetítésekor); míg a párhuzamos fogyasztás esetén a televízió könnyen háttérbe szorulhat, és az online fogyasztás előtérbe kerülése mellett kialakulhat bizonyos háttértelevíziózás; végül a rövidebb videotartalmak esetében (például a filmelőzetesek megtekintésénél) egyértelműen az online környezet válik uralkodóvá.

Hasonló témában hallgattuk meg az egyik leglátványosabb előadást, amelyet Jakob Bjur (Göteborgi Egyetem, Svédország) prezentált a videotartalmak fogyasztásáról. Egy svédországi online kérdőíves vizsgálat eredményein mutatta be, hogy a videotartalmak fogyasztásának milyen technológiai és demográfiai jellegzetességei vannak. Az életkor az egyik meghatározó tényező: az idősebbek a televíziót részesítik előnyben, míg a fiatalabbak jóval többször használnak internetes platformokat, és 20 százalékkal több videotartalmat fogyasztanak. Figyelemre méltó eredmény, hogy a 16–30 éves korosztályban az összes nézett videotartalomnak mindössze 66 százalékat teszi ki a televíziózás, a fennmaradó rész egyéb nézési formákhoz kötődik (pl. letöltés, letöltés nélküli *streaming*, videokazetta- vagy DVD-használat). A másik meghatározó változó a nemi hovatartozás: a férfiak inkább fogyasztanak videotartalmakat, mint a nők, és ezen belül is nagyobb a nem televíziós platformok (jellemzően az internet) használatának az aránya. Nem meglepő, hogy a hozzáférés is meghatározó tényező: a gyorsabb internet a webes tartalmaknak, a gazdagabb csatornakinálata a televízióknak kedvez.

Mindez azt jelenti, hogy a televíziózásra szánt idő csökken ugyan, de a videotartalmak fogyasztásával eltöltött idő összességében növekszik az internetes megoldásoknak köszönhetően. Az internet szerepét jól mutatja, hogy a 16–25 évesek egyharmad része az internetről letöltve nézte meg „A szökés” (*Prison break*) című sorozatot, és jelentős közönsége van a televízióban még nem, de az interneten már hozzáférhető más sorozatoknak is – ilyen például a „Hősök” (*Heroes*) című sorozat.

Sebastian Egger (Telekommunikációs Kutatóközpont, Bécs) az interaktív mobiltelevíziózás témakörében mutatott be egy érdekes kísérletet. Ennek során a társas interakciót vizsgálták egy speciális készülékkel, amely 32 felhasználó számára tette lehetővé a mobiltelefonon való tévénézést úgy, hogy eközben egymással különböző módokon (hang, text, videó) tarthatták a kapcsolatot.

A mobiltelevíziós tartalmakat a kísérlet résztvevői sokkal szórakoztatóbbnak találták úgy, hogy közben élményeiket megoszthatták egymással. Ugyanakkor beszámoltak nehézségekről is: a mobilkészülékek – jórészt a kijelző mérete miatt – nem tették lehetővé az igazán kényelmes tévénézést és ezzel párhuzamosan a textalapú csevegést is. Másrészt nem mindenkinek vált be az effajta többszörös kommunikáció és médiafogyasztás (*multitasking*), nehéz volt koncentrálni, a figyelmet megosztani.

A kiemelt előadásokon kívül még számos más érdekességgel is megismerkedhettek a workshop résztvevői. Nicoletta Vittadini, az OssCom Média- és Kommunikációkutató Központ kutatója például egy kvalitatív kutatás eredményeiről számolt be, és bemutatta az olaszországi tapasztalatokat a digitális televíziózás területén. Katia Mihailova Szófiából (University of National and World Economy) a közszolgálati televíziózást érő kihívásokat elemezte, különös tekintettel arra, hogy miként tudják megtartani közönségüket a közszolgálati műsorszolgáltatók. Ciprusi előadók a digitális televíziós technikának a diszlexia sikeres kezelésére való alkalmazását mutatták be.

Összességében egy jól sikerült, bár túlságosan is feszített programú workshopon vehettünk részt, ahol az összefoglaló előadásokon kívül színes egyedi kísérletekről is hallhattunk. Az előadások kifejezetten hasznosnak bizonyultak a témában kevesebb tapasztalattal rendelkezők számára is, és az előadások után kialakult kötetlen szekcióbeszélgetések során is számos érdekes gondolat került felszínre.

Annyi biztos, hogy az Európai Unióban hamarosan le fogják kapcsolni az analóg sugárzás képzeletbeli főkapcsolóját. Az eddigi tapasztalatokból látszik, hogy többféle úton is el lehet indulni, ami nem feltétlenül erősíti a DTT esélyeit a többi versengő technológia mellett. Az előadásokból és a szakmai beszélgetésekből kiderült, hogy a terület szakértői meglehetősen szkeptikusak a DTT jövőjét illetően, hiszen nincsenek számottevő technológiai előnyei a többihez (például az IPTV-hez vagy a kábeltelevízióhoz) képest, és tartalmi vonatkozásban sem tud sok újat kínálni.

Kapcsolódó linkek:

Az ESOF2008 weblapja: <http://www.esof2008.org/>

A COST weblapja: <http://www.cost.esf.org/>